

מבט לאיראן

10 בספטמבר – 17 בספטמבר, 2017

עורך: ד"ר רז צימט

מוקד אירועי השבוע

- ◀ נמשכות ההתייעצויות בין איראן, רוסיה ותורכיה במסגרת תהליך ההסדרה בסוריה. נציגים של איראן, רוסיה ותורכיה נפגשו ב-13 בספטמבר 2017 לקראת הסבב השישי של שיחות ההסדרה, שהחל ב-14 בספטמבר 2017 באסטנה. במקביל נפגש שר החוץ האיראני, מחמד-ג'ואד זריף, בסוצ'י שברוסיה עם הנשיא פוטין ודן עמו גם בהתפתחויות בסוריה. העיתון אלשרק אלאוסט היוצא לאור בלונדון דיווח בשבוע שעבר, כי תורכיה ואיראן קרובות להגיע להסכם בחסות רוסית לפיו איראן תסכים לנוכחות צבאית תורכית באזור אדלם שבצפון-מערב סוריה בתמורה לשליטה איראנית בדרום דמשק.
- ◀ התקשורת האיראנית פרסמה פרטים חדשים אודות נסיבות מותו של לוחם משמרות המהפכה, מחסן חג'ג'י (Mohsen Hojaji), שנשבה והוצא להורג בחודש אוגוסט 2017 על-ידי דאעש בגבול סוריה-עיראק. הפרטים נמסרו בעקבות דחייה נמשכת בהבאתו לקבורה באיראן, אף כי חלקי גופתו נמסרו כבר לפני כשבועיים מדאעש לידי חזבאללה.
- ◀ איראן ממשיכה במערכה דיפלומטית והסברתית נרחבת נגד משאל העם הצפוי על עצמאות החבל הכורדי בצפון עיראק. הנשיא רוחאני הזהיר בפגישה עם הנשיא התורכי ארדואן מפני שינויים בגבולות מדינות האזור, מזכיר המועצה העליונה לביטחון לאומי שמח'אני הזהיר, כי משאל העם ינוצל על-ידי כוחות מחוץ לאזור להרחיב את השפעתם באזור. התקשורת האיראנית הדגישה את תמיכת ישראל במשאל העם כביטוי לשאיפתה להרחיב השפעתה בכורדיסטן העיראקית. בתוך כך דיווחו כלי תקשורת כורדים, כי קאסם סלימאני, מפקד כוח קדס של משמרות המהפכה, ביקר בחבל הכורדי בצפון עיראק במאמץ אחרון לשכנע את בכירי החבל לבטל את משאל העם.
- ◀ כחלק מהעמקת הנוכחות הכלכלית האיראנית בסוריה, חתמו שתי המדינות על הסכמים לשיתוף פעולה בתחום החשמל. במסגרת חוזים בשווי מאות מיליוני אירו, שנחתמו במהלך ביקור שר החשמל הסורי בטהראן בשבוע שעבר, תייצא איראן לסוריה כמה תחנות לייצור חשמל. במקביל ממשיכה איראן לבצר את השפעתה התרבותית בסוריה ובלבנון. שגרירות איראן בדמשק קיימה טקס לציון חג ע'דיר השיעי ואילו נספח התרבות האיראני בבירות פירט בריאיון לסוכנות הידיעות תסנים אודות הפעילות התרבותית הנרחבת, שאיראן מקיימת בלבנון.

יחסי איראן-תורכיה

◀ נשיא איראן חסן רוחאני נפגש ב-9 בספטמבר 2017 בתורכיה עם עמיתו התורכי, רג'פ טייפ ארדואן, במסגרת ועידת הפסגה למדע ולטכנולוגיה של ארגון שיתוף הפעולה האסלאמי (OIC) באסטנה, בירת קזחסטאן. שני הנשיאים דנו בקשרים הבילטרליים בין שתי המדינות ובהתפתחויות באזור, ובמיוחד בסוריה ובעיראק. הנשיא רוחאני אמר בפגישה, כי איראן ותורכיה הן שתי המדינות הגדולות והמשפיעות באזור וכי שיתוף הפעולה ביניהן בתחומים שונים, ובכללם המאבק בטרור, הוא חיוני. רוחאני הצהיר, כי שתי המדינות שותפות לצורך בכינון יציבות בגבולותיהן ובשמירת לכידותן הטריטוריאלית של שכנותיהן. כל שינוי בגבולות מדינות האזור יוביל למתחים חריפים ויפגע בעמי האזור (תסנים, 10 בספטמבר 2017).

פגישת רוחאני-ארדואן באסטנה (תסנים, 10 בספטמבר 2017)

◀ לאחרונה דווח, כי בכוונת הנשיא ארדואן לקיים ביקור רשמי בטהראן בהמשך לביקור, שקיים מוחמד באקרי (Mohammad Bagheri), רמטכ"ל איראן, במחצית אוגוסט 2017 בתורכיה. במהלך הביקור, הראשון מסוגו מאז המהפכה האסלאמית, דן באקרי עם בכירים מדיניים וצבאיים באנקרה בהתפתחויות באזור, ובמיוחד בהערכות שתי המדינות לקראת משאל העם הצפוי על עצמאות החבל הכורדי בצפון עיראק המעורר התנגדות חריפה מצד שתי המדינות.

המלחמה באמצעות שליחים

◀ תא"ל חמיד אבאזרי (Hamid Abazari), סגן מפקד מכללת אמאם חוסיין להכשרת קצינים של משמרות המהפכה, אמר בריאיון, כי מפקדים ומדריכים במכללה נשלחים ל"חזית הלחימה" (בסוריה ובעיראק) כדי להכשירם ל"מלחמה אמצעות שליח" (מלחמת פרוקסי). לאחרונה הצהיר בכיר נוסף במכללה, אחמד מהרבאן (Ahmad Mehraban), כי המכללה שולחת מאמנים מטעמה כדי שיאמנו "כוחות עממיים" בסוריה ובעיראק, ובהם המיליציות השיעיות, ומשתמשת בניסיונם לצורך הכשרת הקצינים במכללה (תסנים, 12 באוגוסט 2017).

חמיד אבאזרי מהמכללה להכשרת קצינים של משמרות המהפכה (תסנים, 12 בספטמבר 2017)

המעורבות האיראנית בסוריה ובלבנון

◀ הפרשן האיראני סעדאללה זארעי (Sadollah Zarei), פרסם בשבוע שעבר פרטים חדשים אודות נסיבות מותו של מחסן חג'ג'י (Mohsen Hojaji), לוחם משמרות המהפכה שנשבה בראשית אוגוסט 2017 על-ידי דאעש בגבול סוריה-עיראק והוצא להורג זמן קצר לאחר מכן. גופתו הושבה לאחרונה לידי איראן במסגרת עסקת חילופי שבויים וגופות בין חזבאללה לדאעש, אך היא טרם הובאה לקבורה באיראן.

◀ לדברי זארעי, שהתפרסמו ברשתות החברתיות ובמספר אתרי חדשות איראנים, התקרית בה נשבה חג'ג'י התרחשה בצפון אזור תנף כאשר כוח, שמנה כמאתיים לוחמים (רובם עיראקים ומיעוטם איראנים), ביצע משימה באזור משולש הגבולות סוריה-עיראק-ירדן. הכוח הופתע על-ידי אנשי דאעש, שביצעו תקיפה לילית נגדו תוך שימוש במכונות תופת ובמתאבדים. בלחימה נהרגו כארבעים לוחמים מהכוח, בהם שני לוחמים איראנים, ולמעלה משלושים אנשי דאעש. מחסן חג'ג'י נלקח בשבי על-ידי דאעש ולמחרת הוצא להורג בעריפת ראשו באזור מעבר הגבול אל-וליד שבמחוז אל-אנבאר במערב עיראק. לאחר שהוצא להורג, הושחתה הגופה על-ידי דאעש ובמהלך עסקת חילופי הגופות והשבויים בין דאעש לחזבאללה, נמסרה לידי חזבאללה רק מחציתה התחתון של הגופה. מחצית הגופה העליונה נותרה באזור שבשליטת דאעש באלוליד. לפיכך, הוחלט בעצה אחת עם משפחתו של חג'ג'י לדחות את טקס הלווייתו עד להשבת כל גופתו (משרק ניוז, 10 בספטמבר 2017).

מחסן חגי'י (אילנ"א, 9 בספטמבר 2017)

◀ מחמד-רזא שיבאני (Mohammad Reza Sheibani), שגריר איראן לשעבר בסוריה, התייחס בריאיון נרחב, שהעניק לאתר החדשות ח'בר אונליין (11 בספטמבר 2017) להתפתחויות בסוריה ולשיתוף הפעולה בין איראן ורוסיה. שיבאני, שסיים את תפקידו כשגריר בסוריה באוקטובר 2016 בתום חמש שנים בתפקיד, אמר, כי איראן תומכת בכל מהלך רוסי, שנועד לאפשר הפגת המתוחות בסוריה, הגם שאינה מעורבת ישירות בכל המהלכים הדיפלומטיים שרוסיה מובילה. הוא ציין, כי שיתוף הפעולה בין איראן ורוסיה הוא צורך אסטרטגי משותף לשתי המדינות והוא שאפשר את ההישגים הצבאיים והמדיניים במאבק נגד הטרור בסוריה. שיבאני הדגיש את הצורך לשמר את הברית בין איראן ורוסיה לנוכח המאמצים מצד גורמים זרים לפגוע בה, ובהם ראש הממשלה נתניהו בביקורו האחרון במוסקבה. במסגרת התיאומים הנמשכים בין איראן לרוסיה הגיע ב-13 בספטמבר 2017 מחמד ג'ואד זרף, שר החוץ האיראני, לסוצ'י שברוסיה לפגישה עם הנשיא פוטין. בפגישה דנו השניים ביחסים בין המדינות, בהתפתחויות באזור, ובמיוחד בסוריה, ובהסכם הגרעין בין איראן והמעצמות (איסנ"א, 13 בספטמבר 2017).

שגריר איראן לשעבר בדמשק שיבאני (ח'בר אונליין, 11 בספטמבר 2017)

◀ נציגים של איראן, רוסיה ותורכיה קיימו ב-13 בספטמבר 2017 התייעצויות לקראת הסבב השישי של שיחות ההסדרה על עתיד סוריה שהחל ב-14 בספטמבר 2017 באסטנה, בירת קזחסטן. השיחות בהשתתפות סגן שר החוץ, חסין ג'אברי אנצארי (Hossein Jaber Ansari), התמקדו בפרטי אזור אי-ההסלמה באדלם שבצפון-מערב סוריה (תסנים, 13 בספטמבר 2017). בתוך כך דיווח היומון אלשרק אלאוסט, היוצא לאור בלונדון במימון סעודי (13 בספטמבר 2017), כי תורכיה ואיראן קרובות להגיע להסכם בחסות רוסית לפיו איראן תסכים לנוכחות צבאית תורכית באזור אדלם בתמורה לשליטה איראנית בדרום דמשק.

◀ מחמד זהיר ח'רבוטלי (Mohammad Zuhair Kharboutli), שר החשמל הסורי, שביקר בשבוע שעבר בטהראן, אמר ערב ביקורו, כי במהלך הביקור צפויים להיחתם חוזים בין שתי המדינות לייבוא חמש תחנות לייצור חשמל מאיראן לסוריה במטרה לשפר את יציבות מערכת החשמל בסוריה. חוזה בסך 130 מיליון אירו ייחתם עם חברת האנרגיה האיראנית Mabna להתקנת תחנות כוח בחלב במטרה לשפר את אספקת החשמל בעיר. כמו כן ידונו שני הצדדים בחוזה נוסף בסך 400 מיליון אירו להתקנת תחנת כוח במחוז אללאדקיה וכן בשיתוף פעולה סביב פרויקטים של אנרגיה סולארית (סאנא, 11 בספטמבר 2017).

◀ ביקור שר החשמל הסורי מתקיים במסגרת שיתוף הפעולה הכלכלי המתהדק בין סוריה ואיראן הרואה בשיקום כלכלתה ההרוסה של סוריה הזדמנות להעמקת חדירתה הכלכלית למדינה. בשנתיים האחרונות התקיימו מגעים בין בכירים איראנים וסורים במטרה לקדם שיתוף פעולה בין חברות איראניות וסוריות בתחומי התקשורת, החשמל והאנרגיה. במהלך ביקור שר האנרגיה הסורי, עמאד מחמד דיב-ח'מיס (Imad Mohammad DeebKhamis), בטהראן ביוני 2015, נפגש השר עם נציגי חברות איראניות הפועלות בסוריה והזמין חברות איראניות נוספות להשקיע בפרויקטים בתחומי המים והחשמל בסוריה. כמו כן נפגש השר עם עמיתו האיראני, חמיד צ'יתצ'יאן (Hamid Chitchian), שהודיע על כוונת איראן להרחיב את פעילותן של חברות פרטיות איראניות בתעשיית החשמל הסורית (תסנים; אלף, 17 ביוני 2015).

◀ טקס לציון חג ע'דיר השיעי, בו הכריז על-פי המסורת השיעית הנביא מוחמד על עלי אבן-אבו טאלב כיורשו, התקיים בסוף השבוע שעבר בדמשק בהשתתפות נציג המנהיג העליון בסוריה, אבו אלפצ'ל טבאטבאאי (Abolfazl Tabatabai), ושגריר איראן בדמשק, ג'ואד תרכאבאדי (Javad Torkabadi). בטקס, שנערך במסגד זינב שבדרום דמשק, נכחו מאות אורחים. נציג המנהיג בסוריה בירך בנאומו בטקס את צבא סוריה ו"ההתנגדות האסלאמית" על ניצחונותיהם האחרונים בסוריה ובעיראק, ובהם שבירת המצור מעל העיר דיר אלזור (פארס, 9 בספטמבר 2017).

טקס לציון חג ע'דיר בדמשק (תסנים, 9 בספטמבר 2017)

◀ מחמד מהדי שריעתמדרי (Mohammad Mehdi Shariatmadari), נספח התרבות האיראני בלבנון, פירט בריאיון בנוגע לפעילות התרבותית הנרחבת, שאיראן מקיימת בלבנון. פעילות זו כוללת, בין היתר, תרגום ספרים מפרסית לערבית ופרסומם בלבנון, בעיקר באמצעות הוצאות ספרים של חזבאללה; עריכת טקסים לציון ימי אזכור מיוחדים, ובהם: יום מותו של מנהיג המהפכה האסלאמית ח'מיני, יום ירושלים העולמי ויום המהפכה האסלאמית; שיתוף פעולה בין אוניברסיטאות לבנוניות ואיראניות הכולל גם חילופי מרצים וסטודנטים; ופעילות נרחבת בבתי ספר הכוללת, בין היתר, הוראת השפה הפרסית ביותר משמונים בתי ספר ברחבי המדינה וארגון "ימי איראן" עבור התלמידים. שריעתמדרי ציין, כי הפעילות התרבותית האיראנית בלבנון אינה מוגבלת לבירות בלבד אלא התרחבה בשנים האחרונות לערים ולכפרים נוספים וכי הנספחות התרבותית האיראנית מקיימת פעילות גם בקרב אוכלוסיות שאינן שיעיות, ובכלל זה סונים ונוצרים.

המעורבות האיראנית בעיראק

◀ איש הדת השיעי העיראקי ויו"ר "הברית הלאומית העיראקית", עמאר חכים (Ammar Hakim), אמר בריאיון לאתר איראני בשפה הערבית, כי מי שמבקש לערער את היחסים בין השיעים בעיראק למנהיג איראן, עלי ח'אמנהאי, שוגה באשליות. הוא ציין, כי עיראק רואה באיראן עומק אסטרטגי ואינה יכולה להתעלם מעצותיו ומהנחיותיו של ח'אמנהאי לצורך שיקומה. הוא הוסיף, כי ח'אמנהאי, המקיים קשרים ישירים עם רוב המנהיגים העיראקים במשך ארבעים שנה, מייחס תשומת לב מיוחדת לעיראק. בהתייחסו לשיפור הקשרים בין עיראק לערב הסעודית אמר עמאר, כי עיראק מקשרת מבחינה גיאוגרפית בין שלוש המדינות החשובות במזרח התיכון: איראן, סעודיה ותורכיה ויכולה, לפיכך, לקרב ביניהן (תסנים, 8 בספטמבר 2017). ב-4 בספטמבר 2017 נפגש חכים, שפרש לאחרונה מתפקידו כראש המועצה האסלאמית העיראקית העליונה, עם משלחת איראנית

רמת דרג בראשות איתאללה האשמי שאהרודי, יו"ר המועצה לקביעת האינטרס של המשטר, שביקרה בבגדאד.

פגישת עמאר חכים עם האשמי שאהרודי (תסנים, 4 בספטמבר 2017)

◀ עלי שמח'אני (Ali Shamkhani), מזכיר המועצה העליונה לביטחון לאומי, אמר בריאיון לעיתון אלופאק (al-Wefaq) היוצא לאור באיראן בשפה הערבית, כי קיום משאל העם הכורדי בצפון עיראק, בתנאים בהם עיראק קרובה לשלב הסופי של טיהור שטחה מהטרוריסטים של דאעש, אינו חוקי וישפיע לרעה על הביטחון באזור, בעיראק ובמיוחד בחבל הכורדי. הוא ציין, כי קיום משאל העם ופיצול עיראק לא זו בלבד שלא יפתרו את בעיות העם העיראקי אלא רק יחלישו את עיראק ויעוררו בעיות חדשות, שינוצלו על-ידי כוחות מחוץ לאזור לבצר את השפעתם הכלכלית והפוליטית באזור (פארס, 12 בספטמבר 2017).

◀ כלי תקשורת כורדים דיווחו, כי קאסם סלימאני, מפקד כוח קדס של משמרות המהפכה, ביקר בשבוע שעבר בכורדיסטאן העיראקית ודן עם בכירים באיחוד הפטרויטי הכורדי (PUK) במשאל העם הצפוי על עצמאות החבל. על-פי הדיווח הכורדי, נפגש סלימאני בארביל עם הבכירים הכורדים וניסה לשכנעם לבטל את משאל העם (איסנ"א, 12 בספטמבר 2017).

◀ על רקע ההתנגדות באיראן לכוונת שלטונות החבל הכורדי בצפון עיראק לקיים משאל עם על עצמאות החבל, הדגישה התקשורת האיראנית את תמיכת ישראל במשאל העם כביטוי לשאיפתה להרחיב את נוכחותה בחבל הכורדי. מאמר, שהתפרסם ביומון השמרני ח'ראסאן (Khorasan, 10 בספטמבר 2017), האשים את ישראל, כי היא מתכננת להרחיב את השפעתה בכורדיסטאן העיראקית באמצעות תמיכתה במשאל העם המתוכנן. במאמר, שכותרתו: "הסיכונים הביטחוניים של הקמת ישראל שנייה עבור המדינות השכנות", נכתב, כי ישראל היא המדינה היחידה התומכת במשאל העם בכורדיסטאן העיראקית במטרה להרחיב את השפעתה באזור לשם הגברת הלחץ על איראן. המאמר הזהיר את שלטונות כורדיסטאן, כי שכנותיה של עיראק מתנגדות לחלוקת עיראק וכי איראן לא תאפשר לחצות את "הקווים האדומים" בנוגע לביטחונה הלאומי חרף קשריה הידידותיים והממושכים עם הכורדים העיראקים לפני נפילת משטר הבעת' ואחריה.

המעורבות האיראנית בזירה הפלסטינית

◀ על רקע שיפור היחסים בין איראן לחמאס נפגשו יו"ר אגודת הידידות הפרלמנטרית איראן-פלסטין, אמיר ח'ג'סתה (Amir Khojasteh) וסגנו, מחסן עליג'אני (Mohsen Alijani), עם נציג חמאס בטהראן, ח'אלד קדומי (Khaled Qadoumi). אתר האינטרנט הרשמי של המג'לס האיראני דיווח (6 בספטמבר 2017), כי בפגישה אמר ח'ג'סתה, כי "המשטר הציוני", המערב וחלק ממנהיגי האזור מנסים ללא הועיל להשכיח את סוגיית פלסטין. הוא ציין, כי סוגיית פלסטין היא הסוגיה החשובה במעלה עבור העולם המוסלמי וכי איראן הוכיחה בפועל את תמיכתה בעם הפלסטיני. הוא הצהיר, כי על כל הקבוצות הפלסטיניות להבין כי ההתנגדות היא הדרך היחידה למאבק ב"משטר הציוני" וכי למשא ומתן עמו לא תהיה כל תוצאה.

**פגישת יו"ר אגודת הידידות הפרלמנטרית איראן-פלסטין וסגנו עם נציג חמאס בטהראן
(אתר המג'לס, 6 בספטמבר 2017)**